
BRANJE ZA PLAŽO – POLETNI IZZIVI OB SPREMEMBAH ZAKONODAJE

BEACH READING – SUMMER CHALLENGES
FOLLOWING LEGISLATION CHANGES

Sabina Fras Popovič

Mariborska knjižnica, Maribor
e-pošta: sabina.fras-popovic@mb.sik.si

UDK 026/027:021.89

IZVLEČEK

Knjižnice sodijo med izvajalce javne službe. Pojem javne službe je vpeljal Zakon o zavodih leta 1991 in od takrat naprej je pogosto na dnevnem redu različnih vladnih garnitur ugotovitev, da je potrebno področje negospodarske javne službe posodobiti in uskladiti z določenimi principi delovanja gospodarske javne službe. Letošnja pomlad je prinesla Predlog Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena, kasneje pa je sledila še vrsta predlogov zakonskih sprememb, ki bi lahko posredno ali neposredno vplivale na delovanje knjižnic, njihovo organiziranost in izvajanje knjižnične javne službe. Zakonska podlaga tako knjižnicam predpisuje, kaj morajo izvajati, kako pa to izvajajo, pa je v veliki meri prepuščeno vodstvu knjižnic. Tukaj se pa v strokovnih krogih pojavlja pogosta težnja knjižničarjev, da bi knjižnice postale t. i. tretji prostor.

Namen prispevka je predstaviti tiste predlagane spremembe, ki jih prinaša Predlog Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena in se nanašajo na področje vodenja in izvajanja osnovnih storitev. Ob tem pa nas bo zanimalo predvsem ali knjižnice zahtevani »kaj« preoblikujejo v zeleni »kako« na takšen način, da se približujejo strokovnim težnjam postati t. i. tretji prostor. V tej smeri nas bodo zanimale tudi zakonske usmeritve predlaganih sprememb.

Gljučne besede: knjižnice, uporabniki, tretji prostor, zakonodaja, javni interes

UDC 026/027:021.89

ABSTRACT

Libraries are among organizations which perform public services. The concept of public services was introduced by the Institutes Act in 1991, and since then the finding that the area of non-commercial public services should be updated and amended according to certain principles of commercial public services has been on the agenda of several governments. This spring brought a proposal of the Performance of Services of General Interest Act, which was followed by a number of proposals of legislation amendments that would indirectly or directly affect operations of libraries, thier or-

ganization and performance of public library services. The legal base prescribes what services libraries shall perform, while methods in which the services are performed are mainly responsibility of library management. As a result the tendency for libraries to become the so called third space is quite common in professional circles.

The article focuses on presentation of the proposed changes introduced by the proposal of the Performance of Services of General Interest Act which refer to management and performance of primary services. Furthermore, we shall investigate whether libraries modify the required “what” into the desired “how” in such a manner that they approach to professional endeavours to become the so called third space. In this respect also the legal guidelines of the proposed changes will be explored.

Key words: libraries, users, third place, legislation, public interest

---

1 UVOD

Pomlad in poletje 2011 je vsekakor zaznamovala serija predlogov zakonskih sprememb, ki bi lahko bistveno vplivali na posamezne segmente delovanja knjižnic. Zakonodajalec je v razpravo posredoval vrsto pomembnih dokumentov, ki s predlaganimi vsebinskimi in organizacijskimi spremembami posredno ali neposredno vplivajo na delovanje in organiziranost knjižnic ter tudi na strokovno usposabljanje in izobraževanje knjižničarjev. Podane so spremembe, ki se dotikajo Zakona o knjižničarstvu (2001), Zakona o zavodih (1991), Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (2002, 2007), na izvedbeni ravni pa prinašajo predlog sprememb Pravilnika o nazivih v knjižničarski dejavnosti ter delovno gradivo Pravilnika o bibliotekarskem izpitu. Ob paketu zakonskih sprememb je v tem času v pripravi tudi nacionalni program za kulturo za obdobje 2012 do 2015.

Knjižničarji so se tako znašli pred velikim izzivom. Ali naj si v knjižnici izposodijo knjige za poletno branje (kot jih nekateri imenujejo – plaža romani), ki so po mnenju kritikov knjižnične nabavne politike prepogosto na knjižnih policah, ali pa naj v svoje počitniške kotičke s seboj odnesejo predloge zakonskih sprememb in o njih napišejo strokovne odzive. Glede na potek dogajanja, ki v času snovanja tega prispevka še ni zaključeno, predvidevamo, da so knjižničarji prepustili plaža romane uporabnikom (in morda s tem ponovno kršili dogme nekoga drugega) ter se pridno zagrizli v posredovane predloge sprememb in delovna gradiva. Ob podanih predlogih zakonskih sprememb in posredovanih delovnih gradivih nas zanima predvsem etičnost ravnanja tega početja, saj je javna razprava vezana na poletne, praviloma dopustniške mesece. V samem prispevku pa je v večji

meri v ospredju vsebina Predloga Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena (2011).

Namen prispevka je izpostaviti vprašanje, ali knjižnicam *zapisani kaj* pomaga uresničevati *želeni kako*. Knjižnice, še posebej splošne knjižnice, želijo (ali pa so že) vse bolj postati t. i. tretji prostor. Kot lahko preberemo npr. na pozivu za literarni natečaj, ki ga je leta 2008 objavila Sekcija za splošne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije v sodelovanju z Mestno knjižnico in čitalnico Idrija, je tretji prostor izraz, ki ga je oblikoval sociolog Ray Oldenburg. Pomeni »*neformalne prostore, kjer se ljudje iz lokalne skupnosti srečujejo in razvijajo socialne interakcije, prijateljske vezi, prostor za debate, domačnost, povezanost z lokalno skupnostjo, spodbujajo druženje namesto izoliranosti in delajo življenje bolj barvito. Tretji prostor je nevtralen. Posebno v urbanih okoljih so ljudje izgubili stik s skupnostjo. Človek pa ravno to potrebuje za socialno zadovoljstvo in duševno zdravje. Kroženje na relaciji dom – služba pomeni izoliranost. Tretji prostor so lahko bifeji, glavne ulice, pubi, pošte, nakupovalni centri, športne dvorane ali – knjižnica.*« (Zgodbe iz knjižnice, 2008) Odgovor na zgoraj zastavljeno vprašanje, in sicer kako knjižnice uresničujejo zapisani kaj in zeleni kako, bomo poiskali z izbranimi dokumenti različnih knjižnic, ki pa vsi opredeljujejo pogoje delovanja knjižnice. Dokument je vsebinsko dokaj podrobno opredeljen v Zakonu o knjižničarstvu (2001) in v Uredbi o osnovnih storitvah knjižnic (2003). Za knjižnice je dokument obvezen. V pregled bomo vzeli dokumente knjižnic, ki naj bi bile po strokovnih usmeritvah med splošnimi knjižnicami nosilke razvoja, in sicer deset osrednjih območnih knjižnic.

Cilj prispevka je opozoriti na morebitno razliko med željo in realnostjo pri izvajanju knjižnične javne službe. Pri tem gre v prvi vrsti za vprašanje odnosa do uporabnika in uresničevanje tistih določil javne službe, ki govorijo o izvajanju neke storitve v javnem interesu in zagotovitvi, da je javna služba trajno, nemoteno in pod enakimi pogoji dostopna vsem uporabnikom. Opozoriti želimo tudi na tiste vsebine Predloga Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena (2011), ki odstopajo od že sprejetih in bodo morda v prihodnje vplivale na izvajanje knjižničarstva kot javne službe in na organiziranost knjižnic.

2 POLETNI PAKET BRANJA ZA PLAŽO

Spremembe knjižnične zakonodaje niso izum poletja 2011. O izzivih priprave knjižnične zakonodaje lahko najdemo vrsto zapisov. »Knjižnična za-

konodaja predstavlja najbolj splošno podlago za delovanje knjižnic.« (Pivec in Šercar, 1998, str. 55) Prav zato so knjižničarji lahko zaskrbljeni ob vsaki spremembi zakonodaje, ki nima soglasja stroke in ne nastane na osnovi dialoga s strokovnimi združenji, ustanovami ali organizacijami.

Poletni zakonodajni paket sprememb je imel zanimivo skupno točko, na katero so opozorili vsi, ki so posredovali mnenja na obravnavana gradiva. V tej točki so se poenotila stanovska združenja in sindikati, saj oboji menijo, da umestitev javne razprave o predlaganih spremembah v čas počitnic in letnih dopustov ni primerna, prav tako ni v času poletnih počitnic primerno vodenje postopkov za spremembo zakonodajnih določil. Še preden pogledamo vsebino predlaganih sprememb, se lahko vprašamo o etičnosti takšnega početja javnih uslužbencev in funkcionarjev.

Knjižničarje, člane Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, pri strokovnem delovanju usmerja in zavezuje etični kodeks (Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, 1995), ki na pragu polnoletnosti še vedno (in verjetno bo tako ostalo tudi ob morebitnih revizijah) od knjižničarja pričakuje, da »ustvarjalno prispeva k razvoju knjižničarske stroke in njene dejavnosti. Zaveda se pripadnosti knjižničarski stroki in s svojim strokovnim delom prispeva k utrjevanju njenega ugleda in kolektivnega duha.« (Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, 1995, 2. člen) Na drugi strani pa so v tem dialogu javni uslužbenci, ministri in funkcionarji, ki so prav tako zavezani upoštevati etična določila Kodeksa ravnanja javnih uslužbencev (Kodeks ravnanja javnih uslužbencev, 2001). »Od javnega uslužbenca se pričakuje, da opravlja naloge strokovno, vestno, nepristransko in kakovostno, pri tem pa upošteva le javni interes in konkretne okoliščine primera.« (Kodeks ravnanja javnih uslužbencev, 2001, 5. člen) Še bolj kot 5. člen je, glede na ravnanje ki so ga bili knjižničarji deležni v poletju 2011, zanimiv 6. člen, ki govori proti takšnemu odnosu, saj »pri opravljanju javnih nalog javni uslužbenec ne sme ravnati samovoljno ali v škodo katere koli osebe, skupine, osebe javnega ali zasebnega prava. Pri opravljanju javnih nalog mora javni uslužbenec primerno upoštevati pravice, dolžnosti in ustrezne interese le-teh.« V samih postopkih ni bil upoštevan interes knjižničarjev, saj npr. v primeru obeh predlogov sprememb Zakona o knjižničarstvu (Predlog zakona o dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A), 2011; Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1B), 2011) predlagatelj ni pridobil mnenja strokovne javnosti in je s predlaganimi spremembami konkretno posegal v pravice in interese te skupine, ob tem pa v utemeljitvi navajal tudi strokovne nepravilnosti, ki kažejo na veliko strokovno nepoznavanje področja, v katerega s predlogom posega.

Tako knjižničarjem, ki seveda tudi sodijo med javne uslužbence kot tistim, ki predlagajo, sprejemajo in vodijo postopke zakonskih sprememb, so skupna načela sistema javnih uslužbencev¹. Med vsemi načeli je v tem »knjižničarskem« primeru zanimivo in hkrati zavezujoče **načelo strokovnosti**, saj je v nasprotju s prakso, ki se vse bolj pojavlja v razmerju med zakonodajalcem na eni strani in različnimi interesnimi skupinami na drugi strani. Razprava o pomembnih dokumentih za katerokoli interesno skupino v poletnih mesecih pomeni kršitev načela strokovnosti, saj v primeru sprememb knjižničarske zakonodaje, ki so bile podane v poletju 2011, knjižničarji kot javni uslužbenci ne morejo izvrševati nalog **strokovno, vestno in pravočasno** in s tem uresničevati skupna načela sistema javnih uslužbencev in ob tem še stanovski

¹ Skupna načela sistema javnih uslužbencev so:

Načelo enakopravne dostopnosti, po katerem se mora zaposlovanje javnih uslužbencev izvajati tako, da je zagotovljena enakopravna dostopnost delovnih mest za vse zainteresirane kandidate pod enakimi pogoji in tako, da je zagotovljena izbira kandidata, ki je najbolje strokovno usposobljen za opravljanje nalog na delovnem mestu.

Načelo zakonitosti zapoveduje javnim uslužbencem, da izvršujejo javne naloge na podlagi in v mejah ustave, ratificiranih in objavljenih mednarodnih pogodb, zakonov in podzakonskih predpisov.

Načelo strokovnosti tvori celoto z načelom zakonitosti in zapoveduje javnim uslužbencem, da izvršujejo javne naloge strokovno, vestno in pravočasno. Pri svojem delu morajo ravnati po pravilih stroke in se v ta namen stalno usposablјati in izpopolnjevati, pri čemer pogoje za strokovno izpopolnjevanje in usposabljanje zagotavlja delodajalec. Načelo uvaja konkurenčnost med javnimi uslužbenci in jih spodbuja k stalnemu strokovnemu izpopolnjevanju in usposabljanju, kar zagotavlja uporabnikom javnih storitev kvalitetnejše obravnavanje.

Načelo častnega ravnanja, po katerem mora javni uslužbenec ravnati pri izvrševanju javnih nalog častno, v skladu s pravili poklicne etike, zagotavlja uporabnikom spoštljivejše obravnavanje.

Načelo zaupnosti zapoveduje javnim uslužbencem varovanje tajnih podatkov, ne glede na to, kako so jih izvedeli. Načelo je izvedeno iz narave izvrševanja nalog v javnem interesu ter iz standarda lojalnosti zaposlenih do delodajalca.

Načelo odgovornosti za rezultate sili javne uslužbenke, da kvalitetno, hitro in učinkovito izvršujejo zaupane javne naloge, in vzpostavlja odgovornost za rezultate njihovega dela.

Načelo dobrega gospodarjenja uvaja tudi na področje javne uprave princip dobrega gospodarjenja, ki je značilen za zasebni sektor. Javni uslužbenec mora gospodarno in učinkovito uporabljati javna sredstva, s ciljem doseganja najboljših rezultatov ob enakih stroških oziroma enakih rezultatov ob najnižjih stroških.

Načelo varovanja poklicnih interesov izhaja iz neodvisnega delovnega statusa javnega uslužbenca in ga štiti pred vsakršnimi posegi v njegovo delo, ki je opravljeno v skladu s predpisi. Tako mora delodajalec omogočiti plačano pravno pomoč javnemu uslužbencu ali nekdanjemu javnemu uslužbencu, zoper katerega je uveden kazenski ali odškodninski postopek pri izvrševanju javnih nalog, če oceni, da so bile te javne naloge izvršene zakonito in v skladu s pravicami in obveznostmi iz delovnega razmerja (Zakon o javnih uslužbencih, 2002).

etični kodeks. Predvidevamo, da so možne tudi drugačne razlage navedenih načel, etičnih kodeksov in kodeksov ravnanja, vendar je glavno sporočilo te razlage, da je dajanje kakršnih koli gradiv v razpravo v poletnih mesecih in posredovanje predlogov zakonskih sprememb brez soglasja strokovnih združenj **neprofesionalno, neetično in nestrokovno**.

Poletne aktivnosti leta 2011, ki so se dogajale okrog knjižničarjev, lahko razumemo tudi v kontekstu razmišljanja Pivca (2011, str. 8), ki ugotavlja, da »je Slovenija zaostala glede:

- **socialnega kapitala ali povezanosti ljudi**, kar vsak trenutek dokazujejo neskončni prepiri, če je treba tudi za oslovo senco, ne zmoremo pa se o ničemer dogovoriti;
- **moralnega kapitala**, kar se vidi v vsesplošnem nezaupanju in izgubljanju energij za sumničenja in preverjanja;
- **kadrovskega kapitala**, ko brez pomisleka zavržemo tisoče sposobnih delavcev, ki so leta in leta vlagali v svoje kompetence, s katerimi neredko računajo le še onstran meje;
- **intelektualnega kapitala**, ki ima mednarodno veljavo, doma pa paberkuje v javnih zavodih brez resnega vpliva na razvoj;
- **kulturnega kapitala**, ki zajema tako specifično »slovensko noto« kot stik z univerzalno ustvarjalnostjo;
- **okoljskega kapitala**, ki ga je 'ljubi bog' razsejal po tem koščku planeta, 'Šentflorjanci' pa z njim ravnamo kot svinje z bučami.«

Strokovna stališča, ki predstavljajo vsebino predlaganih zakonskih sprememb in ob tem tudi mnenje strokovnih združenj, v nadaljevanju navajamo iz dveh razlogov. Prvi je vezan na dejstvo, da zapisano (trenutno) še vedno ostane in je uporabno pri takšnih in drugačnih kronoloških pregledih. Drugi vzrok je vezan na delovanje knjižničarjev, saj lahko iz teh mnenj razberemo, da knjižničarji ali ne morejo ali ne uspejo ali ne znajo proaktivno delovati in tako v zakonodajo vnesti tiste spremembe, ki jih področna zakonodaja nujno potrebuje. So pa tokrat uspeli dokaj povezano nastopiti proti predlaganim spremembam in tako zaustaviti uresničevanje vsaj nekaterih² predlaganih sprememb. Strokovna mnenja so javno objavljena na spletnih straneh posameznih organov vladnih služb in tudi državnega zbora. Izpostavili bomo

---

² V času pisanja prispevka vsi postopki še niso bili zaključeni.

ključne ugotovitve, na katere so opozorili knjižničarji oziroma stanovska knjižničarska združenja:

– **Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo**

- problem nedelovanja Kulturniške zbornice Slovenije,
- problem spreminjanja pogojev za imenovanje direktorjev knjižnic (samovolja lokalne skupnosti) in problem opredelitve strokovnosti in
- problem definiranja določenega nivoja doseganja nejavnih virov, ne glede na realne možnosti.

– **Predlog Zakona o dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A) in Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1B)**

- utemeljitev za obravnavo obeh predlogov po skrajšanem postopku ni ustrezno utemeljena, saj gre za bistvene posege v ureditev področja z daljnosežnimi posledicami;
- v predlaganem dokumentu so tudi nekatere napake, npr. navajanje Zakona o knjižnicah, ki ga v našem prostoru ni;
- področje volonterskega pripravništva mora biti ustrezno urejeno tudi s podzakonskim aktom ali drugim predpisom, v katerem bo opredeljeno, kdo lahko opravlja volontersko pripravništvo v knjižnicah (npr. stopnja in smer izobrazbe), kakšne pravice imata v primeru opravljanja volonterskega pripravništva tako pripravnik kot mentor in kakšne pravice in obveznosti ima pri tem delodajalec;
- predlog navaja Pravilnik o bibliotekarskem izpitu, ki še ni v veljavi, predlagatelji predvidevajo dopolnitev akta, ki ne obstaja;
- predlagatelji želijo odpraviti birokratske ovire za ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za vzajemno katalogizacijo; 42. člen Zakona o knjižničarstvu ne predstavlja »birokratskih ovir za ugotavljanje usposobljenosti knjižničnih delavcev za vzajemno katalogizacijo«, ampak predstavlja zakonsko podlago za Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo. Iz odločbe ustavnega sodišča o oceni ustavnosti Pravilnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo pa je razvidno, na katerih mestih je Pravilnik kot podzakonski akt v neskladju z Ustavo in z 42. členom Zakona o knjižničarstvu;

- v 46. členu se naj opredelijo t. i. uporabniki zainteresirane javnosti oziroma storitev izmed katerih se izbere predstavnike v upravnem odboru nacionalnega informacijskega servisa. Obstaja namreč možnost, da v sistemu, ki ga ustvarjajo knjižnice in knjižničarji, le-ti ne bodo imeli več nikakršnega vpliva.

– Pripombe na delovno gradivo **Pravilnik o bibliotekarskem izpitu**

- nadrejeni akt (Zakon o knjižničarstvu, 2001) ne govori o strokovnem izpitu, ampak o bibliotekarskem izpitu. Ne opredeli ga niti kot npr. državni bibliotekarski izpit (primer: državni pravniški izpit) ali kot licenčni izpit (dovoljenje za opravljanje dela v določeni dejavnosti). Naravo izpita določa podrejeni akt (Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, 2003, 7. člen), kar odpira dodatno dilemo;
- dilema ustrezne stopnje in vrste izobrazbe – podzakonski akt; Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) o vrsti izobrazbe za zaposlene v splošnih, visokošolskih in nacionalni knjižnici ne govori natančno, izjema so le šolske knjižnice;
- neskladnost s plačnim sistemom, ki določa nosilne poklice v stroki in delovno pravno zakonodajo;
- nedefiniranost vsebine izpita;
- definiranje kriterijev za mentorje, izpraševalce in člane izpitne komisije;
- nejasen postopek izpita.

Ob eni od glavnih dilem, ki se je ponovno vzpostavila ob javni razpravi delovnega gradiva o bibliotekarskem izpitu, in sicer kakšen kader zaposlovati v knjižnicah (univerzitetne diplomirane bibliotekarje ali t. i. priučene bibliotekarje), se knjižničarjem ponovno dogaja, da ne znajo ceniti tistega, kar imajo. O tem se lahko posredno prepričamo tudi, ko v medijih spremljamo prizadevanja za ustanovitev Akademije za umetnost na Univerzi v Mariboru. »Akademija za umetnost bo. Želimo si jo vsi, predvsem tisti, ki težko strokovno kadrujemo, saj ustreznega študija v Sloveniji ni. Pestrost okolij, iz katerih izhajamo LGM³-jevci, je resda neponovljiva kvaliteta, a za dolgoročen razvoj področja je uvedba študija v slovenskem prostoru nujna. Samo tako bo lutkovna umetnost zlagoma pridobila kredibilnost, prepoznavnost in prepričljivost, kot jo pozna v bolj omikanih in kulturno

---

³ LGM – Lutkovno gledališče Maribor.

ozaveščenih prostorih.« (Redjko, 2011, str. 31) In kako se lahko počutijo knjižničarji ob tem razmišljanju, ko imajo že polnoleten študijski program?

Ob tem pregledu ne moremo mimo ugotovitve, ki sta jo leta 1998 zapisala Pivec in Šercar, in sicer, da številni komentatorji ugotavljajo, »da se je v slovenskem knjižničarstvu zelo malo bistvenega razvilo zaradi zakona in zelo mnogo mimo zakona.« (str. 63) V nadaljevanju predlagata tudi usmeritev k izdelavi razvojne strategije slovenskega knjižničarstva, kar bo morda ponovno postalo aktualno, saj vse več odprtih dilem kaže potrebo po enotni strokovni viziji, saj »največ pomenijo jasne in enotno dogovorjene vizije o bodoči vlogi knjižnic« (Pivec in Šercar, 1998, str. 64).

3 KNJIŽNICE MED JAVNO SLUŽBO IN TRETJIM PROSTOROM

Ob prebiranju tokratnega poletnega branja, ki ni imelo ničesar skupnega s sodobnimi romani tujih ali slovenskih avtorjev, pa se nam je porajalo tudi vprašanje o uresničevanju javne službe na področju knjižnične dejavnosti.

Knjižnice so najpomembnejše kulturne ustanove na svetu, z največ obiskovalci, z daleč največjim vplivom in obsegom delovanja. S svojimi programi spreminjajo in vplivajo na več milijonov ljudi in posegajo v življenja posameznika v vseh življenjskih obdobjih. Knjižničarji imajo v rokah izjemen kapital, s katerim presegajo sodobne načine pridobivanja informacij, saj za razliko npr. od Googla obvladajo kritično vrednotenje informacij in s tem dejansko vplivajo na osebni kapital posameznika, pa naj gre za socialni, materialni, kulturni ali intelektualni kapital. Vse to so dejstva, ki jih danes skoraj več ni potrebno dokazovati, saj so v različnih okoljih del splošne dostopnosti kulturnih dobrin. Knjižnice so v nekaterih okoljih tako samoumevne kot je npr. samoumevna prisotnost vode. A žal vemo, kaj se na svetu dogaja z njo, še posebej s pitno vodo.

Podobno velja tudi za slovenske knjižnice⁴, ki imajo zelo dobro izoblikovano in organizirano mrežo⁵ in svojo uspešnost dokazujejo z izjemnimi števil-

⁴ »Brez težav najdemo na spletnih straneh urada za statistiko podatke, da so splošne knjižnice najbolj obiskani javni zavodi, bolj kot kinematografi, muzeji, gledališča, športni zavodi.« (Novljan, 2005, str. 1)

⁵ V vsaki občini lahko najdemo splošno ali šolsko knjižnico ali postajališče potujoče knjižnice, kar ne moremo govoriti o zdravstvenih storitvah, npr. pediatru, zobozdravniku, pod vprašaj se postavlja celo obstoj regionalnih porodnišnic.

kami o uporabi knjižničnih storitev. S tem knjižnice sodijo v tisti sklop javnih služb, ki se lahko upravičeno sprašujejo o posledicah načrtovane organizacijske reforme javnega sektorja. V spomladanskih mesecih leta 2011 je bil v razpravi in prvi obravnavi Predlog Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena (2011), ki naj bi nadomestil Zakon o zavodih iz leta 1991 in tako postavil pravne okvirje za organizacijsko reformo tega področja.

Temeljni element, ki opredeljuje javni zavod, je javna služba. Javna služba pomeni zagotavljanje blaga in storitev, izvaja se v javnem interesu in njen namen ni ustvarjanje dobička. Javni zavod mora zagotoviti, da je javna služba trajno, nemoteno in pod enakimi pogoji dostopna vsem uporabnikom (Predlog Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena, 2011, str. 3). V medijih smo lahko prebirali različna menja o ustreznosti predloga in nujnosti sprememb delovanja t. i. javnega sektorja. Rado Bohinc (2011) ugotavlja, da gre za reformo, ki »ima lahko velike učinke, saj sprošča človeško ustvarjalnost in spodbuja motive za večjo učinkovitost in racionalnost pri izvajanju javnih služb.« Hkrati pa opozarja, da »jedro reforme javnega sektorja ni in ne sme biti niti zmanjševanje obsega javnih služb niti kakršna koli podlaga za privatizacijo javnega sektorja, temveč boljša organizacija, preglednejše upravljanje in s tem večja učinkovitost javnega sektorja.« (Bohinc, 2011, str. 18) Da so svojevrstne javne službi v kulturi prav javni kulturni zavodi, ugotavlja tudi Rotovnik (2011), ki meni, da so le-ti problem, saj so »postali več ali manj nedotakljiva svetišča izvajanja konkretnih javnih služb; za njimi stoji delujoča in vsestransko podprta zakonska zaščita.« V nadaljevanju razmišljanja izpostavi tudi nujnost, da izvajanje javne službe spremlja »nenehno samoizpraševanje njenih neposrednih izvajalcev kot tudi ustanoviteljev, ki zagotavljajo večino denarja za njihovo delovanje, o kakovosti izvedenih programov« (Rotovnik, 2011, str. 18) Prav v notranji evalvaciji uresničevanja programa, ki mora biti trajna, transparentna in izvedena v demokratičnem dialogu, Rotovnik vidi način, kako vodstva javnih zavodov in pristojne strokovne službe lahko opravijo vsebinsko evalvacijo izvajanja javne službe. V oceni stanja in razlogih za sprejem Predloga Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena (2011) lahko zasledimo tudi takšno razmišljanje.

Ob prebiranju besedila Predloga Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena (2011) lahko pridemo do ugotovitve, da bo, podobno kot Zakon o zavodih iz leta 1991, opredelil precej organizacijskih zadev⁶ pri izvajanju javne

⁶ Npr. akt o ustanovitvi, svet ustanoviteljev, organi zavoda, financiranje, cene javnih dobrin, splošni okvir normiranja dejavnosti splošnega pomena.

službe oziroma dejavnosti splošnega pomena, hkrati pa prenesel vsebinske podrobnosti na področno oziroma sektorsko določeno zakonodajo. Prav ta ugotovitev nas pripelje do razmišljanja, da nujno potrebujemo odgovor na vprašanje, kakšne knjižnice si želijo uporabniki in kakšne knjižnice lahko ponudijo knjižničarji. V primeru sprejetja predloga omenjenega zakona, ki bo pripeljal do organizacijske reforme pri izvajalcih javne službe oziroma dejavnosti splošnega pomena, bodo knjižničarji sami določili vsebino teh organizacijskih sprememb.

Zakon o knjižničarstvu (2001) v 7. členu določa vrste knjižnic, ki izvajajo knjižnično dejavnost kot javno službo. Pravilnik o splošnih pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) pa za vse vrste knjižnic iz 7. člena Zakona o knjižničarstvu določa minimalne pogoje, ki pa jih mora knjižnica trajno izpolnjevati. V Analizi stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program 2012–2015 (2011) lahko preberemo, da so slovenske knjižnice, ki izvajajo knjižnično dejavnost kot javno službo, od sprejema zakona leta 2001 dosegle precejšen napredek. »Zakon pa ni v celoti izpolnil pričakovanj: ni utrdil knjižničnega sistema, saj mehanizmi, ki naj bi zagotavljali enotno delovanje za njegov usklajen razvoj in učinkovito pretočnost in dostopnost informacij, niso bili vzpostavljeni v celoti. Posamezne vrste knjižnic se zaradi širših družbenih dogajanj in neusklajenih resornih politik na področju knjižničarstva med seboj vse manj povezujejo in tako vedno bolj ločujejo.« (Analiza stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program 2012–2015, 2011, str. 181)

Kljub temu, da javno službo na področju knjižničarstva izvajajo različne vrste knjižnic, se bomo v nadaljevanju tega razmišljanja posvetili le splošnim knjižnicam in poskušali poiskati mesto splošnih knjižnic med določili za izvajanje javne službe in težnjami po postati t. i. tretji prostor. To bomo naredili s pomočjo analize pravilnikov o splošnih pogojih poslovanja desetih izbranih knjižnic in tako na enem primeru posameznega določila, ki je vezano na opredelitev ravnanja uporabnikov v knjižnici, preverili, kako knjižnice uresničujejo predpisani kaj in željeni kako. V pregled smo vzeli pravilnike desetih osrednjih območnih knjižnic, ki po določilih Zakona o knjižničarstvu (2001) in pristojnega pravilnika opravljajo posebne naloge za splošne knjižnice na svojem območju in te knjižnice strokovno povezujejo v območno mrežo, ki zagotavlja koordinirano izvajanje knjižnične dejavnosti (Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, 2003, 2. člen). V sklopu te dikcije in namenjenih sredstev lahko opravičeno sklepamo, da gre za nosilke in usmerjevalke razvoja na strokovnem področju.

Pri pregledu gradiva smo ugotovili, da so si določila v pravilnikih zelo podobna, posamezna logično izražajo določene posebnosti, ki jih ima in s katerimi se srečuje knjižnica. O različnih finančnih vidikih poslovanja, kar je tudi razvidno iz izbranega gradiva, je bila opravljena študija Analiza stanja in možnosti ukinitve nadomestil za včlanitev v slovenske splošne knjižnice (Vodeb, Kodrič-Dačić in Janc, 2010), ki vsekakor ne potrjuje teze, da je knjižnična dejavnost kot javna služba pod enakimi pogoji⁷ dostopna vsem uporabnikom. Na to opozarjajo tudi v Analizi stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program 2012–2015 (2011, str. 192), saj ugotavljajo, da bi bilo smiselno podpreti »splošno uvedbo brezplačne medknjižnične izposoje in vzpostavitve možnosti za brezplačno članstvo v splošnih knjižnicah. Za tako naravnani socialni varčevalni program bi knjižnice poleg že zagotovljenih sredstev potrebovale nekaj dodatnih namenskih sredstev.«

Pri pregledu izbranega gradiva smo iskali tiste elemente, ki bi v določeni meri lahko opredeljevali t. i. tretji prostor. Če ponovno pogledamo opredelitev, ki jo lahko preberemo na začetku prispevka, trčimo na besede: neformalni prostori, srečevanje, socialne interakcije, prijateljske vezi, prostor za debate, domačnost, spodbujanje druženja. Prav zato je zanimivo, da deset izbranih pravilnikov (in verjetno, če bi pregledali še kakšnega) **prepoveduje uporabo mobilnih telefonov, prinašanje in uživanje hrane in pijače**. Nekateri od teh prepovedujejo tudi **preglasno govorjenje in vstop z rolkami**. Prav tako je prepovedan vstop živalim ter v enem primeru tudi kartanje ali kockanje, natančneje hazardiranje. Nadalje najdemo primer, ko je **prepovedan vstop v knjižnico s športnimi rekviziti in v knjižnico ne smejo voziti koles, koles z motorji in drugih prevoznih sredstev**. Prav tako ne smejo **prinašati prtljage in opojnih substanc**. V posameznih primerih je dovoljeno uživanje pijače le na mestih, kjer je nameščen avtomat za pijačo. V enem primeru je dovoljena uporaba brezalkoholnih pijač v zaprti embalaži. Osamljen primer določila za uporabnike razširi tudi na zaposlene in prepoved uporabe mobilnih telefonov veže na odnos do drugih uporabnikov.

⁷ Analiza je pokazala, da so razlike pri cenah članarin in vpisnin pa tudi drugih storitvah knjižnic med knjižnicami tako velike, da zbuja dvom o njihovi upravičenosti. Zato je bila predlagana regulacija višine cen osnovnih storitev, ki bi jih lahko zaračunavale knjižnice, za kar bi bila potrebna sprememba Uredbe o osnovnih storitvah knjižnic (2003). Knjižnice bi morale uskladiti cene v določenem prehodnem obdobju (Analiza stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program 2012–2015, 2011, str. 212).

Gre za reguliranje obnašanja v določenem prostoru, ki ga lahko definiramo kot javni prostor. Na drugi strani pa ta javni prostor želi postati prostor druženja, srečevanja. Odprt prostor, ki omogoča izmenjavo izkušenj, nudi občutek varnosti⁸, sprejetosti⁹ in razumevanja¹⁰.

So pa zgoraj opisane prepovedi zanimive iz vsaj dveh razlogov. Prvi razlog je vezan na obnašanje in ravnanje zaposlenih v knjižnici. Mar ne uporabljajo mobilnih telefonov v poslovne in osebne namene? Ali imajo vse knjižnice poseben prostor za zaposlene, kjer lahko malicajo oziroma če tega prostora ni, ali jim omogočijo malico izven prostorov knjižnice? Ali vsi zaposleni govorijo dovolj tiho ali dovolj glasno? Visoke poletne temperature pa prav silijo zaposlene k zauživanju tekočine tudi med delovnim procesom. Verjetno je v teh primerih veliko resnice, priznamo tudi določeno mero cinizma, a dejstvo je, da s takšnimi prepovedmi ustvarjamo podobo dvolične institucije.

Drugi razlog je vezan na odnos do uporabnikov in članov knjižnice. V izhodišču teh prepovedi lahko najdemo prepričanje, da uporabniki in člani ne poznajo pravil lepega vedenja ter se zato srečajo s temi prepovedmi ob vstopu v knjižnico. Preprosto pa si lahko izposodijo knjigo ali drugo gradivo na dom¹¹ in ob njem zajtrkujejo, kuhajo, pijejo kavo in jih prebirajo tudi v bolj intimnih stanovanjskih prostorih. Vsekakor gre v primeru uporabe mobilne tehnologije za ta čas¹² za izjemno prepoved, saj je mobilni splet v izjemnem porastu, prav tako vedno več sodobnih mobilnih telefonov omogoča dostop

⁸ Tudi v našem prostoru imamo knjižnice, ki so del projekta varnih točk za otroke in najstnike.

⁹ O tem govori vrsta programov, ki jih knjižničarji oblikujejo za npr. uporabnike s posebnimi potrebami, mladostnike, manjšine.

¹⁰ Knjižničarji v praksi velikokrat doživijo, da pridejo obiskovalci zgolj na klepet in tako vzdržujejo socialni stik z okoljem.

¹¹ Na to nasprotje je opozoril tudi Eppo Van Nispen v svojem predavanju *Libraries wanted: dead or alive*, ki ga je imel 27. junija 2010 na konferenci ALA. Na tem predavanju je izpostavil vrsto zanimivih tez za razmišljanje, ena od teh je tudi sledeča: večino knjižnic so oblikovali arhitekti, ki so prijatelji politikov, ne pa strokovnjaki za knjižnične zgradbe po meri uporabnikov (ang. *most libraries are designed by architects who are friends of politicians, not experts at building libraries for people*).

¹² V Evropi v današnjem času mobilni splet redno uporablja v povprečju okrog 20 odstotkov vseh mobilnih uporabnikov. V Sloveniji uporablja mobilni splet skoraj 21 odstotkov vseh mobilnih uporabnikov (po zadnjih statističnih podatkih od skupno 1950 mio mobilnih uporabnikov). Ena izmed redkih raziskav o uporabi mobilnega spleta pri nas, ki so jo leta 2006 opravili pri RIS-u (Raba interneta v Sloveniji), je pokazala, da slovenski uporabniki mobilni splet najpogosteje uporabljajo za pošiljanje in branje e-pošte ter za obisk mobilnih portalov operaterjev (Horvat, 2011).

do različnih informacij, med drugim tudi do elektronskih knjig. Hkrati pa mobilni telefoni prinašajo določeno varnost¹³ in večjo stopnjo dostopnosti do znanja, saj sodobne aplikacije omogočajo tudi dostop do e-knjig. Zato tudi ni več smiselno, da govorimo o vedno novih medijih, ki jih knjižničarji ponujajo ali pa jih ne ponujajo. Bolje bi bilo uporabiti termin drugačni mediji. Knjižnica in knjižničarji se tako pogosto znajdejo med imaginarnim in realnim svetom. Če literatura predstavlja imaginarni svet, je sodobna tehnologija tista, ki knjižnico in knjižničarje usmerja v realni svet.

»Knjižnica je prostor, kjer se lahko uživa prostost, pridobi prosti čas po učinkovito opravljenem nujno potrebnem delu, dobi spodbude in ideje za aktivno preživljanje prostega časa, kjer se uživa ob sprejemanju kulturnih, umetniških in drugih dobrin ali odkrivanju znanja.« (Novljan, 2005, str. 1). Ja, knjižnice so vse to in knjižničarji so tisti, ki delajo knjižnico bogato, vendar jih z ustvarjanjem prepogostih prepovedi spravljamo v precep. Tako zaposlene, ki npr. morda pretežno definirajo preglasno govorjenje, kot uporabnike, ki želijo knjižnico uporabljati brez predsodkov, ki jih s seboj nosijo številne generacije. Knjižnice postajajo svet omejitvev in kot takšnega ga lahko dojemajo uporabniki. Šele v trenutku, ko se bodo knjižničarji v polnosti zavedali dejstva, da so tako na eni strani kot drugi pomembni ljudje, bodo knjižnice postajale prostor druženja, preživljanja prostega časa in uživanja brez slabega občutka.

Zagotovo obstaja vrsta argumentov, zakaj so takšna določila našla svoje mesto v ustreznih dokumentih in najverjetneje je vrsta argumentov tudi opravičena. Nekateri so verjetno lahko vezani tudi na ugled knjižnic in spoštovanje knjižničnega prostora. Verjetno so pogosteje vezani na argumente, ki utemeljujejo zaščito gradiva in zaposlenih pred t. i. »izpadi« posameznih uporabnikov ali članov. Takšen pristop izhaja iz prepričanja, da vse, kar je zapisano, zaščititi, prepreči ali pomaga urediti konfliktno situacijo. Ne pomaga pa pri ustvarjanju knjižnice kot prostora druženja ter knjižnice kot odprtega prostora za dialog in znanje. Odgovor na nepredvidene situacije lahko najdemo v prvi vrsti v usposobljenih in kompetentnih knjižničarjih, ki obvladajo različne tehnike komuniciranja in reševanja zapletov ter se hkrati zavedajo svoje vloge v tem, če lahko tako imenujemo, referenčnem procesu z uporabnikom. Za uspešno delo v knjižnici je nujno, da se knjižničarji za-

---

¹³ Tudi v našem prostoru niso več osamljeni primeri šoloobveznih otrok, npr. od tretjega razreda dalje, ki jim starši omogočijo uporabo mobilnega telefona. Najverjetneje je eden pogostejših vzrokov za to, da lahko starši sledijo otroku na njegovi poti po šoli. In kaj je narobe, če želi otrok poklicati mamo, da je varno prispel v knjižnico?

vedajo dejstva, da je bistvo njihovega dela v pogovoru. Pravila, prepovedi ali drugačna določila lahko uporabljajo kot ščit, ki jih ščiti pred pogovorom z uporabnikom. Vsi smo individualne osebe, ki želimo biti kot takšne tudi obravnavane. Individualni pristop vodi do knjižnice brez pravil in knjižnice, ki v središče postavlja ljudi, s tem pa svojo vrednost namesto skozi številke o uporabi izkazuje skozi zgodbe, občutke in pozitivne izkušnje uporabnikov.

Številke imajo knjižničarji radi. S številkami spretno dokazujejo, koliko novih izvodov knjig so nakupili, koliko prireditvev, dogodkov, npr. programov informacijskega opismenjevanja¹⁴ pripravijo za uporabnike knjižničnih storitev, kako porabijo zagotovljena finančna sredstva in koliko članov ali uporabnikov so sprejeli v nekem časovno določenem obdobju. Številke nam ne povedo, kakšen program pripravljajo in izvajajo knjižničarji, kje premikajo meje v glavah in življenjih, kakšen vpliv imajo na življenja posameznika in kje ponudijo več kot običajni prireditveni centri kraja. Morda knjižničarji porabijo preveč časa za številke in premalo za ljudi.

Ob uporabi številke kot enega glavnih argumentov obstaja nevarnost vedno večje navezanosti na številke, s tem posledično vedno večje (opravičene ali pa tudi ne¹⁵) številke, ob tem pa vedno večja odsotnost potrebe po odkrivanju zadovoljstva uporabnikov, članov ali prebivalcev nekega knjižničnega okoliša. Ko v razmišljanju o potrebah uporabnikov, prebivalcev, članov presežemo številke, stopijo v ospredje zgodbe in princip individualne obravnave ter knjižnica brez pravil. Knjižničarji, ki se z uporabniki knjižničnih storitev ali člani knjižnice redno srečujejo pri svojem delu, večino le-teh zelo dobro poznajo in vedo, kdaj lahko pričakujejo in kakšen pristop uporabijo, da opravijo zadano delo strokovno in v skladu s pričakovanji. Knjižničarji se pogosto zavedajo (ali pa to občutijo), da jim obiskovalci knjižnic zaupajo. Zaupajo njihovi presoji in nasvetom¹⁶. Knjižničarji pa ta dialog pod okriljem obstoječih knjižničnih pravil izpeljejo tako, da je obiskovalcem udobno, enostavno in prijetno ter ustvarijo pozitivno izkušnjo, ki spodbuja učenje. Ali res?

¹⁴ Verjetno bi bili zanimivi rezultati raziskave, ki bi poskušala ugotoviti, ali knjižničarji ob pripravi programa informacijskega opismenjevanja kdaj pomislijo, da s tem lahko uporabnikom vzbujajo slab občutek o sebi in jim s tem morda sporočajo, da so neumni.

¹⁵ V praksi knjižničarji ločijo med bralci, ki si knjige izposojajo in med bralci, ki izposojene knjige berejo.

¹⁶ V tem je glavna razlika med knjigo v knjižnici in na ipodu. Prav takšna je tudi razlika med informacijo na internetu in informacijo, pridobljeno od knjižničarja.

Med predlogi, ki jih lahko najdemo v Analizi stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program 2012–2015 (2011), je zagotovo nekaj takšnih, ki bi za uporabnike pomenili odstranjevanje birokratskih ovir in približevanje knjižnici brez pravil, v odprtem prostoru za dialog in znanje. Predlog enotne članske izkaznice na območju bi lahko v težnji približevanju knjižnične dejavnosti kot javne službe vsem uporabnikom postal predlog enotne članske izkaznice za določeno vrsto knjižnic. Tako bi lahko morebiti uresničevali tudi določilo, ki ga lahko najdemo v enem od izbranih pravilnikov o splošnih pogojih poslovanja, ki prepoveduje članstvo v knjižnici vsem tistim, ki so bili izpisani iz katere koli druge slovenske splošne knjižnice. Enotna članska izkaznica, enoten cenik¹⁷, primerljivi ali enotni programi ter skupni razvojni projekti so le nekateri od tistih korakov, ki bi v prihodnje morali okupirati misli knjižničarjev in bi prinesli veliko pozitivnega tako posamezni lokalni skupnosti kot tudi knjižničarski javni službi. Misli globalno, deluj lokalno, je moto, ki je že dolgo prisoten na različnih področjih, a ga je potrebno nadgraditi s sodelovanjem. Le tako lahko dosežemo, da bodo knjižničarji zagotavljali knjižnično javno službo trajno, nemoteno in pod enakimi pogoji dostopno vsem uporabnikom.

In dobro bi bilo, če bi enkrat za vselej opravili s problemom percepcije pojmov »brezplačno« in »zastonj«. Filozofija, ki se gradi okrog splošno sprejetega dejstva, da tisto kar je zastonj nihče ne ceni in ne spoštuje, izhaja iz tržne naravnane koncepta storitvene dejavnosti. Kako gradimo avtoriteto, spoštovanje, zaupanje? Z ustvarjanjem pozitivnih izkušenj, z zaupanjem v uporabnika in s spoštovanjem njegovih individualnih potreb in želja. Brezplačno ni zastonj. Brezplačno storitev plača nekdo drug in jo omogoči vsem.

Knjižnice morajo biti varne, dostopne in enostavne. Knjižničarji morajo programe in storitve graditi na občutkih in nadgrajevati takšne storitve, ki uporabnikom, obiskovalcem, članom vzbujajo dober občutek. Knjižničarji znajo ustvariti bogate knjižnice. Bogate s prijazno besedo, pozitivnim pristopom in kulturnim vzgledom. Takšne morajo biti za vse prebivalce, še posebej pa za mlade. Spodbujati morajo storitve, ki vodijo do znanja in odpirajo nova obzorja razmišljanja.

---

¹⁷ V Analizi stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program 2012–2015 lahko pri uresničevanju 3. cilja »Zagotavljanje kakovostnih in raznolikih knjižničnih storitev ter omogočanje brezplačnih osnovnih storitev splošnih knjižnic vsem prebivalcem Slovenije« najdemo predviden ukrep, in sicer regulacijo višine cen osnovnih storitev, ki jih knjižnice lahko zaračunavajo (str. 212).

Ob vseh morebitnih zakonskih spremembah, ki se bodo zgodile v prihodnje, knjižničarji v teh zakonskih določenih zagotovo ne bodo dobili odgovora, kako naj predpisani »kaj« spremenijo v zeleni »kako« in ob tem uresničijo tisto strokovno prepričanje, ki vodi k viziji knjižnice kot prostora družanja in preživljanja prostega časa. A je odgovor na to vprašanje lahko zelo enostaven: za knjižnice »se odločamo, ko nam ponujajo več kot drugi. To je lahko drugačno, boljše, udobnejše, cenejše, bogatejše, svobodnejše, kar predvsem pomeni: dobro, dostopno z manj ovirami.« (Novljan, 2005, str. 8) A ob tem so prisotne tudi pasti, saj je »oblikovanje take ponudbe zahtevna naloga sodobnega menedžmenta, ki je, še zlasti v primerjavi z vodenjem in upravljanjem v prejšnjem družbenem sistemu, postavljen pred hudo konkurenco in skupaj z uporabnikom pred grožnjo, da se bo kulturno poslanstvo knjižnice spremenilo v komercialno ponudbo. Tega seveda ne morejo preprečiti še tako dobri zakoni in strokovna priporočila, ko vodstvu in osebju knjižnice nista jasna namen knjižnice in njena moč.« (Novljan, 2005, str. 8)

4 ZAKLJUČEK

Ameriško združenje knjižnic (ALA) promovira knjižnice z udarnim sloganom, ki opozarja na to, da je v Ameriki več knjižnic kot ima prehrabno podjetje McDonald's restavracij. V letu 2009 je v Sloveniji delovalo 929 knjižnic, ki so izvajale knjižnično dejavnost kot javno službo, od tega ena nacionalna, 72 visokošolskih knjižnic, 151 specialnih, 647 šolskih in 58 splošnih knjižnic. McDonald's Slovenija ima trenutno po vsej Sloveniji 15 restavracij.

5 CITIRANI VIRI IN LITERATURA

1. *Analiza stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program za kulturo 2012–2015.* (2011). Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za kulturo. Pridobljeno 9. 7. 2011 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/si/storitve/raziskave_in_analize/analiza_stanja_na_podroczju_kulture
2. Bohinc, R. (2011, 27. avgust). Javni sektor je še vedno torzo tranzicije: o izvajanju dejavnosti splošnega pomena. *Delo. Sobotna priloga*, 12, str. 18.
3. Etični kodeks slovenskih knjižničarjev. (1995). *Knjižničarske novice*, 5 (12), 31–32.
4. Horvat, J. (2011). *Mobilni splet*. Ljubljana: Zavod mladi podjetnik. Pridobljeno 15. 9. 2011 s spletne strani: <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/marketing/mobilni-splet>
5. Kodeks ravnanja javnih uslužbencev. (2001). *Uradni list RS*, št. 8.
6. Novljan, S. (2005). Čas prostosti v knjižnici. *Knjižničarske novice*, 15 (10), priloga.

7. Pivec, F. (2011, 29. junij). Quo vadis, Slovenija? *Večer*, 67, str. 8.
8. Pivec, F. in Šercar, T. M. (1998). Primerjalni elementi pristopa k zakonodaji o knjižnicah. *Knjižnica*, 42 (2–3), 53–66.
9. *Pravilnik o bibliotekarskem izpitu*. (2011). Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za kulturo. Pridobljeno 7. 9. 2011 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/Predlogi_zakonov/2011/pbi_V1_0.pdf
10. Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73 in št. 70/08.
11. Predlog zakona o dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A), skrajšani postopek, EPA 1928-V. (2011). *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, 37 (17. junij).
12. Predlog Zakona o izvajanju dejavnosti splošnega pomena (ZIDSP), prva obravnava, EPA 1800-V. (2011). *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, 37 (22. april).
13. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1B), skrajšani postopek, EPA 1940-V. (2011). *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, 37 (21. junij).
14. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-D), skrajšani postopek, EPA 1504-V. (2011). *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, 37 (3. januar).
15. Redjko, M. (2011, 17. september). Peter je moja zvezda. *Večer: V soboto*, 3, str. 31.
16. Rotovnik, M. (2011). Pogled od znotraj. *Bukla*, 7 (65), 18.
17. Uredba o osnovnih storitvah knjižnic. (2003). *Uradni list RS*, št. 29.
18. Vodeb, G., Kodrič-Dačić, E. in Janc, K. (2010). *Analiza stanja in možnosti ukinitve nadomestil za včlanitev v slovenske splošne knjižnice: raziskovalna naloga*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 7. 9. 2011 s spletne strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/clanarine.pdf>
19. Zakon o javnih uslužbencih. (2002). *Uradni list RS*, št. 56 in nadaljnji.
20. Zakon o knjižničarstvu. (2001). *Uradni list RS*, št. 87 in št. 96/2002.
21. *Zgodbe iz knjižnice. Knjižnica kot moj tretji prostor*. (2008). Ljubljana: Sekcija za splošne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije.